

RÓZSAHEGYI-NAGY MÁRTA

Atipikus gyerekek a közösségben

– beszámoló a *Segítők és segítették 2026* konferenciáról

2026. február 27-én Budapesten rendezte meg a Református Pedagógiai Intézet a már hagyományosnak mondható, éves, iskolai lemorzsolódás megelőzését szolgáló konferenciáját.

A rendezvény fókuszában idén a gyerekek fejlődésének különbözősége állt. A téma kapcsán adódik a kérdés, hogy pedagógusként hogyan tudjuk támogatni azokat a gyerekeket/tanulókat, akiknek fejlődése vagy viselkedése valamilyen módon eltér a megszokottól. Bizonyos értelemben minden gyerek egyedi, egyszeri és megismételhetetlen, mégis vannak olyan fejlődési sajátosságok, amelyek mentén a pedagógusok megtanulják kezelni az általuk tanított korosztályt. Vannak viszont gyerekek, akik eltérnek az átlagtól és nehezebben illeszkednek az óvodai/iskolai környezethez. Ez nagy kihívást jelent az adott gyermek, a szülője, a csoport/osztály közössége és a pedagógus számára egyaránt. Eltérő működés, eltérő szükségletek, más generáció, értékválság, „papíros” gyerekek, generációs különbségek, meg nem értettség. Mi a feladata a pedagógusnak ebben a kihívásokkal teli helyzetben?

A „papír” egy betegség dokumentuma, egy stigma, kifogás vagy egy térkép? Én hogyan értékelem? Mit kezdek vele? Ped-

gógusként mi a célom? Hogy *elmondjam* az információkat, vagy hogy *befogadja és megértse* a diák? A pedagógus által képviselt érték mellett muszáj, hogy megjelenjen a gyerekek szükséglete, mert annak mentén jöhet létre maga a kapcsolat. Ha a tanulás-tanítás folyamatában nincs találkozás, nincs kapcsolat, akkor semmi nincs.

Mi a teendő akkor, ha egy gyermek – minden igyekezet és támogatás ellenére – nehezebben illeszkedik az iskolai keretekhez? Milyen szükségletei lehetnek a különböző módon működő gyerekeknek? Mit takar a BTMN és mit az SNI státusz, illetve mit jelent a halmozottan hátrányos helyzet? Hogyan tud ezekre a specifikus igényekre az óvoda/iskola válaszolni?

Lehet-e határa az együttnevelésnek, vannak-e keretei? Mik a pedagógus kompetenciái ezekben a helyzetekben, és miként értelmezhető a szerepünk és felelősségünk? Ezekre a kérdésekre kerestük a nap folyamán a választ.

A konferencia nyitóáhítata a Mt 14,13–21 alapján az ötezer ember megvendégelése volt. Jézus látva az emberek igényét, kiszállt a hajóból, találkozott velük, kapcsolódott hozzájuk. Észrevette, hogy mire van szükségük. A tanítványok egy megoldandó és

meglehetősen nagy feladat előtt találták magukat, amely meghaladta a kompetenciájukat, és amelyet – ennek ellenére – Jézus bízott rájuk. Az „erre varrjál gombot” tehetlenség érzése emlékeztethet minket arra, hogy nem biztos, hogy az én feladatom a feladat- és problémamegoldás egész ívét átlátni: nekem csak a saját feladatomat kell végezni, akkor leszek részese az áldásnak. A kérdés: rá merem-e bízni magam az Istenre, hogy akkor és úgy áld meg, ahogy ő gondolja, és nem biztos hogy úgy, ahogy én azt előre eltervezem... Emlékeztetőül és a nap indításaként a résztvevők kaptak egy-egy tasakot, amelyben egy gomb, tű és cérna volt csomagolva, miszerint nem a nehézségeket szeretnénk megoldani, mert az nem a mi kompetenciánk, hanem eszközöket szeretnénk adni, hogy majd a kihívásokkal tudjanak mit kezdeni...

Az áhítatot követően a SpektrumOK csapata vette át a szót a szakmai tartalom megerősítése céljából.

Antal-Valecsik Zsófia gyógypedagógus *Mit szeretnének a neurodivergens gyerekek?* című előadásában hangsúlyozta, hogy nem a másként működő gyerek megváltoztatásának elérése a cél. Az a gyerek, akivel állandóan a baj van, jelez, hogy valami nem jó, nem működik. A problémás viselkedést általában valami hiány okozza: kommunikációhiány, az eszköztelenség hiánya, a megértés hiánya (hogy nem azért nem csinálja azt, amit a többiek, mert nem akarja, hanem, mert nem tudja), illetve ide tartozhat a másként működés megértésének a hiánya pl. a neurodivergencia is. Fontos, hogy az eltérő fejlődésű a gyerekeket is lehet motiválni, de gyakran más eszközöket kell bevetni, hogy valóban célba érjen az információ. A másik fontos üzenet az volt, hogy az egyértelmű, közösen meghozott, világosan megfogalmazott következetes szabályalkotással a viselkedési nehézségek nagyrészt megelőzhetőek. Pl. a napirend, a piktogramokkal megerősített rövid, verbá-

lis utasítás mind-mind segítség lehet, amely megkönnyíti a hétköznapokat mindenki számára.

Dr. Oláh Szabina gyermek- és ifjúságpszichiáter az ADHD és az autizmus témakörét vette górcső alá. Ezek az eltérően fejlődő gyerekek egyáltalán nem biztos, hogy többen vannak jelen ma az intézményekben, mint voltak 15–20 évvel ezelőtt, de a mostani nevelési-oktatási környezetben jobban látszanak. Felhívta a figyelmet arra, hogy ezek a gyerekek nem neveletlenek vagy éretlenek, hanem egyszerűen másként működik az agyuk, ami nem az ő választásuk. Ez nem nevelés kérdése, mert a neurodiverz gyerek nem neveletlen. Nagyon plasztikus példát hozott a doktornő: ha epret ültetünk, akkor azt akárhogy gondozzuk, akkor sem lesz belőle szeder, mert az eper eper marad, akármilyen hatások érik, nem lehet megváltoztatni. Tehát a neurodiverz gyerek sem lesz soha neurotipikus. Nem lehet megváltoztatni, nem lehet meggyógyítani, mert nem beteg, csak másként működik az idegrendszere. Az idegrendszer fejlődési eltérései a fejlődés során jelentkeznek, és az egész élet során fennmaradnak, nem fognak megszűnni. Az autizmus spektrumállapot esetében változatos tünetegyütteseket figyelhetünk meg, ami gyakran értelmzési nehézséget jelent a szociális interakciókban, a kommunikációban és a viselkedésszervezést illetően. Nem érti, nem úgy érti, vagy esetleg félreérti a helyzeteket, ami zavart okoz. Az ADHD ezzel ellentétben egyfajta önszabályozási nehézség, amely szintén nem a gyerek hozzáállásán vagy neveltetésén múlik. Különbözni nem előny vagy hátrány, de mindenképp más tanítási-tanulási módszertant jelent.

Ezt követően **Bandor Zoltán** szociálpedagógus, inklúziós referens, a Testvéri Szolgálat és Cigánymisszió munkatársa a sztereotípiák káros hatásairól beszélt. Az atipikusság fogalma nem csupán neurobiológiai fejlődési szempontból eltérő állapotot takar, hanem minden, a megszokottól eltérő, az átlagostól különböző helyzetet. Ilyen például a hátrányos helyzet is, amivel kapcsolatban sokféle előítélet él az emberekben, különösen a többségi társadalomban. Vajon lehet-e egy cigány származású diák jótanuló, kiemelkedően tehetséges és többdiplomás? Milyen nehézségekkel és lehetőségekkel találkozik ebben a folyamatban? Mi viszi előbbre? Kik és hogyan lehetnek segítségére ezen az úton? Zoltán maga is cigány származású, így első kézből van tapasztalata arról, hogy milyen társadalmi sztereotípiák nehezítik egy nem a többségi társadalomból származó diák életét. Személyes beszámolójában hangsúlyozta a pedagógusok, mentorok kiemelkedő szerepét és feladatát: miszerint egy jó pedagógus képes hidat képezni a világok, a lehetőségek és a körülmények között.

A délelőtti programot **Szontagh Júlia** gyógypedagógus szakmai élménybeszámolója zárta, aki az integrált oktatásban szerzett külföldi tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal. Az elmúlt 5 hónapot Amszterdamban egy integráló általános iskolában töltötte ösztöndíjasként, így betekintést nyerhettünk a holland iskolarendszer sajátosságaiba, és az iskolai integráció megvalósulásának folyamatába. A kislétszámú, 10–12 fős osztályokat angol és holland nyelven tanító pedagógusok oktatják és fejlesztőpedagógusok kísérik, így szoros team munkában dolgoznak együtt. Érdekes sajátosság, hogy abban a magán-

iskolában, ahol dolgozott, a fejlesztés nem feltétlen diagnózishoz kötött, joga van hozzá mindenkinek. A szülők együttműködők és bármikor kérhetnek információt a pedagógusoktól, a gyerekek motiváltak, mert a csapatmunkában egymás erősségeire fókuszálnak és nem a hiányosságokra. És ez nem pénzügyi téma, hanem hozzáállás kérdése.

Sápi Mária pedagógiai előadó, szaknásadó kollégánk vezette a kerekasztal-beszélgetést, amely gyakorlatilag fórummá változott, mert a hallgatóságban sokféle kérdés merült fel a hallott gondolatébresztő témák kapcsán. Kiderült, hogy sok szakember szülőként is érintett az atipikus gyerekek támogatása témájában.

Az ebédszünetet követően kétszer két sávban műhelyfoglalkozások következtek. Először a szakmai-módszertani előadások folytatására volt lehetőség, ahol a résztvevők elmélyedhettek a délelőtti során hallott té-

mákban: a pedagógus kompetenciájának és határaink kérdését, a neurodivergens gyerekek befogadásának gyakorlati lépéseit, illetve az ADHD-val és az autizmussal kapcsolatos tényeket és tévhiteket tisztáztak, valamint a pedagógiai kommunikáció kihívásait és lehetőségeit vették sorra konkrét iskolai helyzetek segítségével.

Az utolsó műhelysáv célja elsősorban az érzékenyítés volt. **Sápi Mária** szemléletformáló közösségépítő foglalkozást tartott, ahol játékos tevékenységek segítségével a befogadónak nevelés volt a fókuszban. **Rózsahegy-Nagy Márta** egy saját élményű, önismereti gyakorlat segítségével hívta fel a figyelmet a különbözőség fontosságára.

Kilógni a sorból, különbözni mindenképp kihívás, és fontos, hogy az embernek legyen motivációja, víziója, hogy milyen célt szeretne elérni, és fontos, hogy legyenek segítők ezen az úton, akik tudják támogatni és tudnak neki jól segíteni.

